

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike®

VERKSAMHETEN ÅR 2013

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Vid Gropahålet når Helge å havet. I sanddynerna söder om mynningen har vegetationen bränts till förmån för sällsynta växter och insekter.
Foto: Patrik Olofsson/N.

Ett biosfärområde är ett modellområde som kombinerar bevarande och utveckling. Biosfärområden finns över hela världen. Det är FN-organet Unesco som utser dem. Kristianstads Vattenrike har varit ett biosfärområde sedan 2005.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike omfattar nedre Helgeåns avrinningsområde, från skogen ut i Hanöbukten och med våtmarksområdet och staden Kristianstad i centrum.

Omfattning: Större delen av Kristianstads kommun.

Total yta: 104 375 ha.

Land- och insjöareal: 90 515 ha.

Marin areal: 13 860 ha.

(Hela kommunen, landareal: 134 620 ha).

Befolkning: 75 000 invånare totalt, varav 35 000 i centralorten Kristianstad.

(Hela kommunen 80 000 invånare).

Skyddsvärda arter: I Vattenriket finns minst 700 nationellt rödlistade växt- och djurarter, vilket är många jämfört med andra områden i Sverige. Av Skånes rödlistade arter förekommer 30 procent i biosfärområdet. I våtmarksområdet finns 120-130 regelbundet häckande

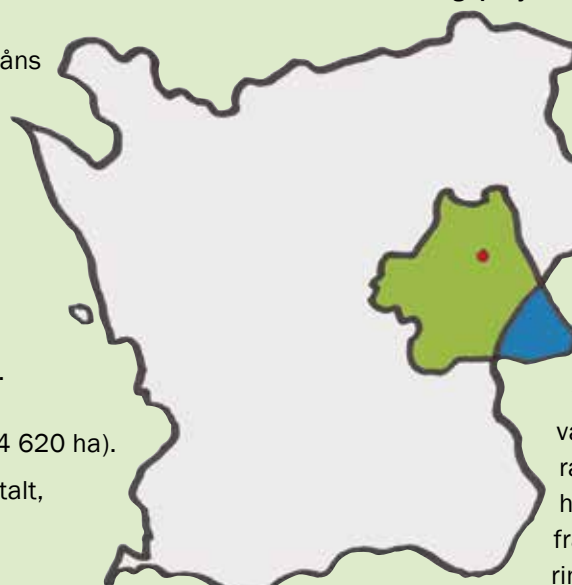
fågelarter och cirka 260 observerade. Minst 38 fiskarter har fångats i områdets sjö- och åsystem. Bland de drygt 30 sötvattenslekande arterna finns till exempel mal och grönling.

Utvecklingsprojekt: I anslutning till våtmarkerna bedrivs verksamheter inom ekoturism och utveckling av produkter från strandängarna. Vid Vinne å anläggs våtmarker. På en golfbana i de sandiga odlingsmarkerna utvecklas biologiska och rekreativa värden hand i hand.

Landskapsteman: Tio landskapsteman med stora värden har identifierats i biosfärområdet. Här finns värdefulla våtmarksmiljöer, varav större delen är ett Ramsarområde, stora sandiga områden med höga naturvärden, internationellt framlyfta skogsmiljöer och unika rinnande vattenmiljöer.

Inom området finns många natur-

reservat och Natura 2000-områden. Framöver kommer arbetet successivt att omfatta alla landskapsteman under ledorden: *Bra för natur och människa!*

Året som gått, 2013

Stort intresse för Vattenriket och biosfärbetet. Välbesökt naturum har visat vägen ut i biosfärområdet.

Det omväxlande, artrika landskapet de sista tre milen av Helge å och arbetssättet "bra för både människa och natur" har lockat 70 frivilliga att bli Biosfärambassadörer under 2013. Frivilliga som brinner för Vattenriket! Det är härligt att känna det lokala engagemanget och intresset!

Naturum fortsätter att vara ett attraktivt besöksmål för både människor från andra länder och från andra delar av Skåne. Personalen och programverksamheten på naturum har under året haft mycket fokus på att visa besökarna vägen ut till Biosfärområdet och våra besöksplatser. Uppföljningen visar på att arbetet varit lyckosamt. Hälften av besökarna berättar att naturum och Vattenriket är huvudanledningen till deras besök i Kristianstad. Vattenriket är en viktig del i varumärket Kristianstad!

Som koordinatör är det glädjande att konstatera att det är ett stort intresse att bedriva forskning i och om Vattenriket, bland annat har två stora projekt med fokus på ekosystemtjänster, beviljats statliga medel.

I höstas var vi några från Vattenriket som åkte till Kanada för att delta i en stor konferens för biosfärområden. Med oss hem fick vi bland annat inspirerande exempel på samarbete med volontärer och entreprenörer ifrån andra

biosfärområden, något som jag ser framemot att utveckla i Vattenriket. Vi fick också bekräftat att vårt arbete inom flera områden ligger i framkant.

Vattenrikets arbete bedrivs utifrån mottot att öka kunskapen och skrida till handling/åtgärd. I biosfärområdet jobbar vi med en rad olika konkreta projekt, alltifrån pedagogiskt samarbete med högskolan, ny informationsteknik, restaurering av sandmarker, till satsningar på bättre vattenkvalitet.

Satsningen på vatten och Hanöbukten kommer att bli tydligare under 2014 då Vattenriket kommer att genomföra "Havsresan", ett samarbetsprojekt med bland andra Lunds tekniska Högskola. Under året har åtgärder påbörjats för att minska brunfärgningen av vattnet uppströms. Bra vattenkvalitet är en angelägenhet för oss alla och en förutsättning för att Vattenriket ska vara bra för både människa och natur!

Carina Wettemark

Carina Wettemark
Chef Biosfärenheten
Koordinator Biosfärområde
Kristianstads Vattenrike

Väderåret 2013

Vad man kanske speciellt minns från väderåret 2013 är dels att våren aldrig riktigt ville komma och dels ett par besvärliga höststormar. Däremellan hade vi en ovanligt fin sommar.

Efter en mild inledning rädde vinterväder under resten av januari och hela februari med låga temperaturer och minimalt med nederbörd. Detta har vi ju vant oss vid på senare år, men när vädertypen fortsatte på samma sätt även under hela mars och långt in i april var det nog många av oss som började tröttna. Först den 11 april fick vi vårens första dygn helt utan frost och sedan blev det äntligen varmare dag för dag.

Sommaren passade nog de flesta. Framför allt juli och augusti bjöd på mycket sol utan överdriven hetta och med endast några få rejäla regndagar, som den 29-31 juli och den 8 augusti då man nog helst höll sig inomhus.

Hösten var mycket mild. Snön uteblev och julaften blev, med medeltemperaturen 8,9 grader, med råge den mildaste sedan vi startade Väder online-mätningarna 1998. Man kan faktiskt jämföra julaften 2013 med en dålig sommar dag, som t ex den 6 juni 2000 då medeltemperaturen stannade på 8,6 grader.

Den 28 oktober drog stormen Simone in med de näst högsta vindstyrkor vi uppmätt, maximalt 26,4 m/s. Det har endast blåst mer under orkanen Gudrun den 8 januari 2005.

Under stormen Sven den 5-6 december noterade vi just vid mätstationen inte lika höga vindstyrkor som under Simone, men vindbyarnas styrka är olika på olika platser. I närheten åsamkade bevisligen Sven större skador än både Simone och Gudrun. Dessutom varade Sven i ett helt dygn. Simone hade blåst klart redan efter 6 timmar.

Väderåret 2013 kan därmed sammanfattas med: kall och torr vår, fin sommar och mild och blåsig höst som aldrig övergick i vinter.

SOMMAREN BJÖD PÅ MÅNGA SOLIGA DAGAR.

25 år i Vattenrikets tjänst

**Besöksplatser, naturum och projekt i både vått och torrt.
Efter 25 år i Vattenrikets tjänst har eldsjälens och
visionären Sven-Erik Magnusson lämnat
"världens bästa Biosfärområde".**

1988 presenterade Sven-Erik Magnusson sitt första koncept för Vattenriket - ett paraply som rymmer båtturer, utemuseer och i mitten ett våtmarkscenter. Fröet såddes redan när han arbetade på Läns-museet och inventerade kulturlandskapet i Kristianstad. Inventeringen blev nyckeln till förståelsen för varför vadare, röd-spov och simänder höll på att försvinna. Strandängarna höll på att växa igen.

Sven-Erik fick kontakt med Hans Cron-ert på Länsstyrelsen. Tillsammans med strandängsbönder, Naturvårdsverket, Skogsvårdsstyrelsen och Världsnatur-fonden började de restaurera och skydda våtmarker och strandängar längs Helge å.

Efter några år på Läns museet tyckte Sven-Erik att det var dags för mer prak-tiska insatser. I Kristianstads kommun hittade han den plattform han sökte och lade fram en vision om vattnet och våt-markerna som något unikt att ta fasta på. -Det handlar om turism, ekologi, när-ingsliv och miljö i ett hållbart nyttjande av landskapets värden.

Namnet "Vattenriket" hittade Sven-Erik i författaren Carl Fries artikel "Svenska södern".

Det första förslaget på ett våtmarkscenter ansågs för dyrt så Sven-Erik började an-lägga besöksplatser i landskapet. Kanal-huset invigdes 1991 och blev det första utemuseet. En metod som präglades av samarbeten kring anläggningar och restaureringsprojekt med information, undervisning, turism, miljöarbete och

praktisk naturvård under paraplyet Vattenriket.

Arbetet kom att omfatta även de torra sandiga markerna utanför Åhus i nät-verksbyggande och dialog för att hitta "winwin"-lösningar.

-Det handlar om samverkan mellan olika parter som markägare, forskare och föreningar och att arbeta i projekt, säger Sven-Erik.

Arbetsättet har uppmärksammats av forskare från när och fjärran. Lisen Schultz, vid Stockholm Resilience Centre, kom fram till att Vattenriket är bäst i världen på resiliens och området lyfts fram som ett gott exempel i läroboken "Resilience thinking".

Samtidigt fortsatte Sven-Erik och kollegorna att göra området tillgängligt med stigar och information. Efter hand kom turbotarna till Helge å. -Att färdas på ån är det bästa sättet att uppleva våtmarkerna.

Idén om ett besökscentrum lyftes på nytt. Naturvårdsverket var villigt att skjuta till pengar till ett naturum och kommunen såg nyttan med att satsa på ett besökscentrum. 2010 invigdes natur-um och besökarna kommer i strid ström.

-Det känns fantastiskt att se det som var en idé på 80-talet kunde förverkligas. Men en person kan inte göra det ensam. Det är ett teamwork. Drivkraften måste finnas och arbetsglädjen. Man ska ha kul på jobbet! säger Sven-Erik.

Carina Wettemark ny biosfärkoordinator

Carina Wettemark tog i höstas över som chef för Biosfärenheten och koordinator för Biosfärområde Kristianstads Vattenrike.

- Jätteroligt! Vattenriket är ett fantastiskt område, med en spännande verksamhet och stora möjligheter att utvecklas vidare tillsammans med alla kompetenta och engagerade medarbetare, säger Carina.

Vattenriket och Biosfärbetet är inga nya begrepp för Carina. I snart tio år har hon arbetat som ekolog på biosfärkontoret.

- Vi arbetar med samverkan och dialog och lyfter fram goda exempel. Det är ett stimulerande och tilltalande arbetssätt, som har stor framgång. Vår verksamhet har ett brett stöd, såväl lokalt och lokalpolitiskt som nationellt och internationellt, säger Carina.

Nya Opteryxfilmen drar till sand och strand

I december släpptes Opteryx 2.0. Den nya turen tar oss söderut mot Åhus sand och strand. Vi dyker ner under ytan bland blåstång och pungräkor, för att sedan flyga upp över golfbanans sällsynta växter och insekter.

En resa med Opteryx över och under vattenytan är en upplevelse utöver det vanliga. I film och med animeringar, ljud och inte minst rörelser får man en illusion av att besöka Vattenriket.

Kulfaktorn är en viktig ingrediens i naturums utställning. - Vi är övertygade om att humor bidrar starkt till inläringen. Vi hoppas att turen med Opteryx 2.0 fascinerar och ger intryck som gör att besökarna vill följa med oss ut på exkursioner till sand och strand och att alla kommer ut med ett leende på läpparna! säger Karin Magntorn, naturumföreståndare.

När dörren stängts skakar farkosten igång och vi åker upp över Helge å och Hammarsjön, vidare till havet och åmynningen i Åhus. På stranden vid Snickarhaken dyker vi ner under ytan bland tång och pungräkor. Sedan flyger vi norrut över golfbanans blommor och bin.

Ut kommer ett gäng lyriska passagerare. Ord som häftigt, roligt och fartfyllt, surrar i luften.

- En smash hit – den slår verkligen ett slag för Vattenriket, säger Evert Valfridsson, Vattenrikets vänner. Torsten Jeppsson, ordförande i Vattenrikets vänner, tycker att filmen speglar samspelet mellan samhälle och natur. - Och det är fantastiskt härligt att få se hur ån möter havet i Åhus!

Vattenrikets vänner och Lions club i Åhus är två organisationer som samlat in pengar för att göra den nya attraktionen möjlig.

- Det är inte varje dag vi ger bidrag till tivoliverksamhet, men kan vårt bidrag hjälpa till att öka naturintresset är det jättebra, säger Leif Dahlquist, Lions club Åhus.

Patrik Olofsson filmar både ovan och under vattnet till den nya Opteryxfilmen.

Naturumföreståndare Karin Magntorn välkomnar premiäråkningarna in i Opteryx.

Fotnot: Vattenrikets vänner har bidragit till Opteryx 2.0 med 55 000 kronor, varav Lions club Åhus skänkt 25 000 och föreningarna Våhusens vänner och Gamla Christianstad donerat 10 000 kronor vardera.

FOTO: ÅSA PEARCE

Naturum visar vägen ut

Alla naturums besökare räknas och dagligen har fem personer svarat på en enkät. Under 2013 uppgav nästan två av tre att de hade besökt någon av Vattenrikets besöksplatser. Naturums mål är just att visa vägen ut.

Enkätsvaren visar att Vattenriket med naturum fortsätter att locka gäster från andra länder och från andra delar av Skåne. Av det totala antalet tillfrågade kommer 30% från Kristianstad. Av övriga besökare är ungefär hälften från Skåne och andra hälften har rest längre.

Mer än hälften av besökarna hade naturum med Vattenriket som huvudanledning till sitt besök.

Gå ut i Vattenriket!

Besökarna bidrar även positivt till ekonomin i Kristianstads kommun. Konsumtionen från besökarna vars huvudanledning var att besöka Vattenriket landade på 27 miljoner kronor till bygden.

Glädjande nog är det många som också varit på andra platser i Vattenriket. Över 60 procent svarar att de har besökt någon av Vattenrikets besöksplatser förutom naturum.

- Det är väldigt positivt. Naturums mål är just att visa vägen ut, säger naturumföreståndare Karin Magntorn.

Spridningen är stor när det gäller vilka platser de har besökt. I topp hittar vi platserna längs Linnérundan, Balsberget, Ekenabben, Forsakar, Lägsta punkten och Näsbyfält.

Vattenrikets besöksplatser byggs om – Pulken färdig i våras

QR-kod

Lagom till transäsongen fick besöksplats Pulken ett nytt utseende. Ny teknik förhöjer upplevelsen när Vattenrikets besöksplatser renoveras.

På trandagen den 25 mars invigdes Pulkens nyrenoverade fågeltorn och nya utställning med tranorna i fokus. Tornet har byggts om med handikappanpassade fikabord och bänkar på första parkett till tranornas skådespel.

Utställningen domineras av tranorna, som blivit allt fler de senaste åren. Ny teknik med ljud och film kompletterar skyltar och trämodeller.

På utställningens största skylt dansar Pulkenkonstnären Carl Christian Toftes tranor. Här kan besökaren läsa om tranornas flyttning, om dansen och andra fascinerande fakta. Utställningen innehåller även filmklipp och ljudfiler om tranorna vid Pulken. Ljudfilerna lyssnar man på med sin mobil via QR-koder.

Den kulturhistoriskt intresserade kan läsa hur Graften grävts och använts som farled genom tiderna och att platsen fått sitt namn efter ordet "pylke", som betyder

ÅSA PEARCE VISAR UPP DEN NYA UTSTÄLLNINGEN. FOTO: KARIN MAGNTORN

liten vattensamling. Lokala konstnären Tina Lundgren har illustrerat.

När tranorna flyger vidare blir änder och vadare kvar i strandängslandskapet runt Pulken. Dessa fåglar lyfts fram i en egen del av utställningen. Vid en handvevad mp3-spelare kan man lyssna på ljudfiler där den lokale journalisten Per Erik Tell berättar om områdets naturvärden och kulturhistoria. Här kan besökarna också höra lätena från de vanligaste Pulkenfåglarna.

Biosfärambassadörer – frivilliga som brinner för Vattenriket!

I mars 2013 började Vattenriket utbilda biosfärambassadörer. Ambassadörerna ska sprida intresset för och kunskapen om Biosfärområde Kristianstads Vattenrike till kollegor, kompisar, familjer och föreningar.

Under våren träffades 35 deltagare vid fyra tillfällen på naturum och ute i landskapet för att lära mer om Vattenriket som biosfärområde och besöksområde. En heldag med buss till Vattenrikets många våtmarksprojekt blev det också innan kommunfullmäktiges ordförande Sten Hermansson delade ut diplom.

En ny kurs hölls på hösten. Den här gången gick bussturen ut bland Vattenrikets gäss och till besöksplats Pulken där Göran Frisk visade hur han skrämmar gässen och minskar skadorna på höstsådden. Kursen avslutades med diplomering och visning av naturums nya Optyryxfilm.

Totalt fick 70 personer ta emot ambassadörsdiplom under året. Dessutom hölls en återträff. Vid Kaptenens väg i Nyehusen fick ambassadörerna prova på naturvårdsarbete tillsammans med Bengt-Göran Jönsson, naturvården C4 Teknik, och Carina Wettemark, som berättade om de sandiga markernas värden.

Vattenriket i fokus

Vattenriket i fokus är Biosfärkontorets skriftserie (ISSN 1653-9338). Här publiceras rapporter och inventeringar som utförts på uppdrag av eller i samarbete med Biosfärkontoret. Samtliga rapporterna (48 st) finns på www.vattenriket.kristianstad.se/fokus/.

Publikationer 2013

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike Verksamheten år 2012

Författare: Biosfärkontoret.
Skriftnummer 2013:01

Provfiske efter mal i Nedre Helgeån 2013

Författare: Biosfärkontoret.
Skriftnummer 2013:02

Ålens fortlevnad och rent vatten - Rapport från seminariet ÅL 2013 23-24 januari.

Författare: Per Erik Tell.
Skriftnummer 2013:03

Stortapetserarbetet - inventering 2010-2012

Författare: Ulf Lundwall och Göran Holmström.
Skriftnummer 2013:04

Bristande födotillgång och torrare vårar på strandängarna i Kristianstads Vattenrike - möjliga orsaker till vadarnas tillbakagång?

Författare: Gunnar Gunnarsson, Rebecca Hessel och Richard Ottvall.
Skriftnummer 2013:05

Åsumfältet - Nyehusen Inventering av solitära bin och andra insekter 2012 - med skötsel förslag.

Författare: Krister Larsson, ALLMA Natur och Kultur.
Skriftnummer 2013:06

Inventering av vildbin vid Horna och Trafikplats Vä 2012 med fokus på miljövård - med skötsel förslag.

Författare: L. Anders Nilsson, EkoBi Natur.
Skriftnummer 2013:07

Sammanställning av elfisken i Vattenriket.

Författare: Nils Möllerström, praktikant.
Skriftnummer 2013:08

Ronnie Glimhall, naturintresserad föreningsmänniska.

Lena Winberg, lärare och ordförande i Nävlingeåsens intresseförening med bed & breakfast i Bockeboda.

– Att ge sig ut i Vattenrikets natur är balsam för nervtrådarna! Det är ett fantastiskt område, som jag gärna visar upp för andra.

RONNIE GLIMHALL, BIOSFÄRAMBASSADÖR.

– Jag rör mig mycket ute i Vattenriket med skolan, sedan arbetar jag med turism och är företrädare för Nävlingeåsen. Jag vill verka för en levande landsbygd och kunna tipsa mina gäster om Vattenriket.

LENA WINBERG, BIOSFÄRAMBASSADÖR.

Året som gått

FOTO: SAM PETERSON

Pedagogiskt samarbete med högskolan

Under hösten har naturums pedagog Sam Peterson samarbetat med Högskolan Kristianstads lärarutbildning. Vattenriket har fungerat som redskap och resurs för högskolans undervisning av lärarstudenter. Studenterna har fått koppla ihop begreppet hållbar utveckling med utomhuspedagogik genom att undervisa på naturum. Först har studenterna fått vara med när Sam hållit lektioner med en elevgrupp. Sedan har de planerat och genomfört varsin lektion. Efteråt har de fått hjälp att reflektera över hur det gått. Metoden har inneburit ovärderlig träning för studenterna, men även Sam tycker att han lärt sig mycket.

–Genom att analysera och se vad som fungerar och varför så utvecklas jag också som pedagog, säger Sam.

FOTO: ÅSA PEARCE

Lyckade åtgärder vid Kaptenens väg

I december 2011 gjordes insatser för den biologiska mångfalden på kommunens mark längs med Kaptenens väg i Nyehusen. Bergtallar drogs upp och barr och mossor skrapades av och forslades bort. I våras blommade drivor av den skira fältsippan på de öppna sandblottorna. Det är ett gott tecken på en lyckad restaurering. –Det är jätteroligt att man så här snabbt efter åtgärderna ser att den kalkgynnade fältsippan etablerat sig på ytor där det tidigare växte bergtall och där marken var täckt med barr och mossor, säger Carina Wettemark, biosfärkoordinatör i Vattenriket. I våras provade man också att naturvårdsbränna marken närmare åmynningen vid Gropahålet. Även den restaureringen har gett gott resultat med rikliga blomningar av fältsippor.

FOTO: MEDINS BIOLOGI

Kiviksbredan undersöks

Grundområdet Kiviksbredan, en mil utanför Åhus kust, är en ganska okänd del av biosfärområdet. Det lockar många övervintrande fåglar och kan vara ett viktigt uppväxtområde för småfisk. I slutet av maj var ett par marinbiologer från Medins biologi på plats för att undersöka bottenfaunan på uppdrag av Biosfärkontoret.

– Det såg bra ut. Resultatet pekar på god status med avseende på bottenfaunan. Området ligger ganska långt ut från kusten och är därför ganska opåverkat, säger Jenny Palmkvist, marinbiolog på Medins biologi. För att få en uppfattning av hur det ser ut under ytan filmades också havsbotten.

–Vi såg att det finns musselbankar på hårbotten, säger Jenny.

FOTO: ÅSA PEARCE

Konst och hantverk på biosfärläget

Gräsänder, jungfrusländor och blommande jättemöja. Det är lätt att hitta motiv att måla av vid Vramsån i Gälds Köpinge. Vattenriket som inspirationskälla var temat för årets biosfärläget. Varje dag gjorde deltagarna en utflykt i Vattenriket och hälsade på lokala konstnärer och hantverkare. De fick prova på att tova, göra kolkritor, tälja i bark och mycket mera.

–Vi utgick ifrån det vi såg, hörde och kände. Sedan använde vi konst och hantverk för att förstärka och fördjupa upplevelsen, säger Sam Peterson, naturpedagog på naturum Vattenriket och den som höll i läget. Biosfärläget genomfördes i för tredje året i rad. Det går ut på att uppleva, upptäcka och lära mer om Biosfärområde Vattenriket. Ett trettioal barn i åldern 10-14 år deltog under två veckor i juni.

Året som gått

Kanalhusspången byggs om

Kanalhusspången byggdes 1993 och är idag en viktig del av Linnérundan, en av stadens tätortsnära vandringsleder med uppåt 30 000 besökare per år. Efter 20 års bruk var spången krickig och rickig och i behov av uppfräschning.

Den nya spången blir säkrare, bredare och framkomlig för rullstolar och barnvagnar. Renoveringen sker i två etapper. Den första biten om 135 meter spång blev klar i oktober i år. Den andra biten på 350 meter byggs om hösten 2014. Ombyggnaden är ett led i att på sikt göra hela Linnérundan tillgänglig för människor med rullstolar och barnvagnar.

FOTO: ÅSA PEARCE

Nya satsningar på bättre vattenkvalitet

Vattenriket har fått 650 000 kronor i Leader-stöd för att arbeta med ett projekt som ska göra vattnet i Bivarödsån bättre. Bivarödsån har det brunaste vattnet av alla biflöden i Helgeåns vattensystem, vilket troligtvis hänger ihop med ett intensivt skogsbruk. Eftersom Bivarödsån rinner ut i Helge å kommer Bivarödsåprojektet att påverka vattenkvaliteten positivt även i Helge å och Hanöbukten. Pengarna ska användas till en åtgärdsplan och till att öka kunskapen om hur man kan bruka skogen på ett sätt som gör att vattenkvaliteten i Bivarödsån blir bättre.

Under året har även en undersökning av fem av Vramsåns biflöden startats. Det ska ge kunskap om småvattnens naturvärden och om var det är lämpligt att anlägga våtmarker.

FOTO: KARIN MAGTORN

Sista turen med Flodbåten

I september körde skepparen Lennart Björk sin sista tur med Flodbåten på Helge å. Sedan 1994 har han tagit med tusentals turister på sightseeingturer i Vattenriket. Nu är båten såld till ett företag i Stockholm. Dagny Carlsson, 101 år, prickade in den sista turen. Dagny Carlsson är född och uppvuxen i Kristianstad och hon minns hur hon lärde sig simma i Helge å när förra seklet var ungt.

–På den tiden fanns det ett kallbadhus vid Långebro. Där tillbringade jag eftermiddagarna och simmade och plaskade av hjärtans lust. Dagny berättar hur hon i sin ungdom promenerade längs Hammarsjön till Ekenabben för att dansa på stans danspaviljong som låg där.

Även om Flodbåten inte finns längre, går det fortfarande bra att åka båt i Vattenriket. Stora Safaribåten trafikerar Helge å som vanligt.

FOTO: ÅSA PEARCE

Gullståndsens mår bra i Vattenriket

För fjortonde året i rad har gullståndsens status på olika platser i Vattenriket följts upp. Gullståndsens är våtmarksområdets växt framför andra. Mer än en meter hög och med gula blommor är den lätt att känna igen. Fina bestånd växer nära stadens centrum längs kanten av Tivoliparken och vid naturum Vattenriket. Den blommar som bäst i juli-augusti.

Gullstånds är rödlistad i kategorin "starkt hotad". Huvuddelen av Nordens gullstånds växer i Vattenriket och därför har vi ett särskilt ansvar för arten. Gullstånds kräver Helgeåns regelbundna översvämningar, men ogillar om de blir alltför kraftiga och långvariga. Gullstånds är också känslig för bete av kor. Lämna man å andra sidan marken utan betesdjur, växer den sakta igen och då riskerar gullståndsens att försvinna. En delikat naturvårdsutmaning!

FOTO: KARIN MAGTORN

Året som gått

FOTO: ÅSA PEARCE

Bo Svenssons naturengagemang prisas

Det började med en fristad åt noshornsbaggelarver. I dag har Bo Svensson skapat barnkammare åt mängder med djur. Möss, sorkar och fåglar får hjälp av honom. Bo Svensson är lantbrukare på Vattenrikets värdefulla sandiga marker. Här är han uppvuxen på gården i Ripa och här sköter han sina kor och sin mark med stor hänsyn till naturen. I juni i år fick Bo Svensson ta emot utmärkelsen *Sveriges entomologiska förenings markägardiplom 2013* för att han "genom varsam skötsel av sina marker visat stor hänsyn till sandlevande insekter". Det går inte att ta miste på Bos genuina intresse för allt levande. I projektet "Fågelskådare och lantbrukare i samverkan" hjälper han till att hålla koll på lärkor, gulärlor, stenskvättor, tofsvipor och storspovar. Alla marker sköts med omsorg och eftertanke. På ett fält har han sått in solrosor, rödklöver och honungsört. Här har han skapat en liten oas i odlingslandskapet. För insekternas skull.

FOTO: ÅSA PEARCE

Åsumsfältet röjs för rara arters skull

Försvarmaktens övningsområde på Åsumsfältet är ett eldorado för insekter. En inventering 2007 visade att det speciella landskapet med sandig jord, gammal tallskog och öppna betade ytor har ovanligt stor rikedom av rödlistade arter. Militärens aktiviteter i området har minskat och nu håller området på att växa igen. Åtgärder för att öppna upp och röra om i sanden behövs för att de sällsynta arterna ska trivas. Ekonomisk hjälp till detta kommer via Länsstyrelsen från åtgärdsprogram för hotade djur och växtarter. I höstas drog Fortifikationsverket upp småträäd, skapade sandblottor och harvade för att skapa gynnsamma insektsmiljöer. Till våren ska området även naturvårdsbrännas. En så kallad ÖMAS, Övnings- och miljöanpassad skötselplan, ska tas fram för området för att säkerställa att markerna kan hysa de ovanliga arterna också i framtiden.

Nya kontakter och idéer vid EuroMAB

EuroMAB 2013 hölls i Frontenac Arch Biosphere, Kanada. 200 deltagare från 27 länder spridda över Europa och Nordamerika träffades för att knyta kontakter och diskutera arbetssätt. Representanter från Biosfärområde Kristianstads Vattenriket var på plats. Resan gav många nya idéer och uppslag, och också bekräftelse på att det arbete som bedrivs i Vattenriket ligger i framkant och är framgångsrikt. År 2015 har Vattenriket varit ett biosfärområde i tio år. Då ska arbetet utvärderas i en så kallad Periodic review, som bland annat omfattar ett 40-sidigt frågeformulär. Vattenriket blir det första svenska biosfärområdet som svarar på en Periodic review. EuroMAB-träffen gav kontakter med andra biosfärområden som nyligen skrivit sina granskningsrapporter. De kan bli ett bra stöd i arbetet med Vattenrikets review.

Kontakta oss

Carina Wettemark, koordinator biosfärområdet, chef Biosfärenheten
tel 044-136486, carina.wettemark@kristianstad.se

Åsa Pearce, informationsansvarig,
tel 044-136462, asa.pearce@kristianstad.se

Läs mer om Kristianstads Vattenrike – naturum, naturen,
besöksplatserna, biosfärområdet: www.vattenriket.kristianstad.se

Postadress: Biosfärenheten Kristianstads kommun,
291 80 Kristianstad

Text och produktion

Biosfärenheten Kristianstads Vattenrike
Åsa Pearce, Ebba Trolle, Carina
Wettemark och Karin Magntorn.

Medförfattare: Rolf Sjöberg och Hans
Cronert.